

ZÁVĚREČNÝ PROJEKT

Eva Filoušová

Téma: PRIMÁRNÍ LOGOPEDICKÁ PREVENCE U DĚTÍ V MATEŘKÉ ŠKOLE

Výzkumný problém: Spolupráce mezi učitelkami mateřské školy a rodiči dětí v oblasti primární prevence.

Výzkumná otázka: Jaká je spolupráce učitelek mateřské školy s rodiči dětí v oblasti primární logopedické prevence?

Představení tématu:

Většina dětí v předškolním věku navštěvuje mateřskou školu. Čas, který tu tráví, je z logopedického hlediska velmi důležitý, protože vývoj jejich řeči není ještě ukončený. Mohou tak díky primární specifické i nespecifické prevenci v MŠ dosáhnout kvalitní formální i obsahové stránky řeči. Specifická prevence je zaměřená proti konkrétním narušením NKS (narušené komunikační schopnosti). Nespecifická prevence podporuje správnou péči o hlas. Působení učitelky, jakožto propagátora správného mluvního vzoru na dětskou řeč, nemusí být dostatečné. Dítě se v obklopení ostatních „různě“ mluvících dětí v MŠ ztrácí, proto by se mu mělo dostat logopedické prevence nejen v MŠ, ale také i v domácím prostředí.

Cíl výzkumu:

Mým cílem je zjistit, do jaké míry funguje spolupráce mezi učitelkami MŠ a rodiči dětí. Jak spolu obě strany komunikují, aby dětem zajistily kvalitní rozvíjení řeči. Chtěla bych také zjistit metody používané učitelkami a jejich znalost problematiky logopedie, orientační počet dětí navštěvující klinického logopeda. Na druhou stranu bych také chtěla znát názor rodičů, jak se jim spolupracuje s učitelkami v MŠ, zda dochází na logopedii až na doporučení pedagožky apod. Potenciálně bych na konec výzkumu navrhla možná zlepšení či změnu přístupu v logopedické prevenci na MŠ.

Výzkumné otázky:

Hlavní výzkumná otázka:

Jaká je spolupráce učitelek mateřské školy s rodiči dětí v oblasti primární logopedické prevence?

Vedlejší výzkumné otázky:

1. Do jaké míry jsou rodiče dětí v MŠ informovaní o problematice primární logopedické prevence?

2. Do jaké míry jsou učitelky dětí v MŠ informovány o problematice primární logopedické prevence?
3. Jaké metody primární logopedické prevence volí učitelky v MŠ?

Typ výzkumu: KVALITATIVNÍ VÝZKUM

Tento typ výzkumu jsem zvolila proto, abych zjistila především názory, postoje a hodnocení zainteresovaných osob. K tomu, abych mohla proniknout do problematiky, porozumět jí a popsat, je třeba vniknout do prostředí MŠ. Myslím, že tento výzkumný problém lze obsáhnout díky rozhovoru a kvalitativnímu výzkumu.

Metoda sběru dat: ROZHOVOR

Počet a kontaktování výzkumných jednotek: Mateřské školy v okrese Blansko – celkový počet asi 38. Stratifikovaným výběrem vyberu asi 15 mateřských škol.

MŠ bych kontaktovala osobně nebo popř. emailem nebo telefonem.

Není nutné vyšetřovat všechny rodiče dětí. Myslím, že nejlepší je náhodně si vytipovat rodiče a promluvit si s nimi ráno nebo odpoledne, kdy s dětmi přichází nebo odchází. Rozhovor by neměl být moc dlouhý, aby rodiče neodradil a neznechutil. Je důležité také vysvětlit rodičům, proč potřebuji jejich názor.

Učitelky jako pedagogické pracovnice, které by se měly vzdělávat po celý život, by neměly mít s rozhovorem potíže. Chtěla bych si promluvit se všemi pedagožkami v konkrétních MŠ.

Praktické a etické problémy, které mě mohou potkat:

- Při rozhovoru s rodiči – většina z nich spěchá ráno do práce a odpoledne domů, snad se najdou tací, kteří tolik spěchat nebudou (např. matky na rodičovské dovolené)
- Neochota MŠ spolupracovat – zkoumat, zda v dané MŠ funguje logopedická prevence nemusí být podle názoru paní ředitelky vhodné.
- Zkreslenost názorů učitelek – učitelky si záměrně mohou vymýšlet a zkreslovat situaci.
- Narušení režimu v MŠ – pohyb mě, jakožto cizí osoby v MŠ, může být pro všechny zaměstnance a děti nepříjemné.
- Vpád do soukromí rodiny – ne pro každého rodiče je jednoduché mluvit o potížích svého dítěte.

Scénář rozhovoru: UČITELKA MŠ

1. Navázání kontaktu
2. Seznámení s výzkumem (důvod výzkumu, anonymita...).
3. Vzdělání (SŠ, VŠ, kurzy speciální pedagogiky apod.)

4. Obecné otázky (počet dětí ve třídě, zvláštnosti třídy, integrované dítě, NKS...)
5. Logopedická prevence (zařazení básniček, písniček, důraz na správný řečový vzor, přípravná logopedická cvičení, cvičení na fonematický sluch apod.)
6. Otázky týkající se vztahu mezi učitelkou, MŠ a rodiči (konzultace).
7. Závěr (poděkování)

Scénář rozhovoru: RODIČ(E)

1. Navázání kontaktu
2. Seznámení s výzkumem (důvod výzkumu, anonymita...).
3. Obecné otázky (věk dítěte, kdy začal chodit do MŠ, sourozenci apod.).
4. Otázky týkající se konkrétní anamnézy dítěte (logopedické zvláštnosti).
5. Logopedická prevence (správný řečový vzor, opakování slov apod.)
6. Otázky týkající se vztahu mezi učitelkou, MŠ a rodiči (konzultace).
7. Závěr (poděkování za rozhovor).

Terénní poznámky: MŠ v okrese Blansko

Přístup do terénu byl poměrně snadný, místní paní ředitelka má smysl pro výzkum a zejména logopedii. Škola na mě působí velmi příjemně, prostředí tříd je velmi pěkné. MŠ má 69 dětí ve třech třídách. Žádná není zaměřená na logopedii. Výzkum s rodiči probíhal v šatně 1. třídy asi od 7.30 – 7.45. Se slečnou učitelkou jsem hovořila před začátkem její směny. Rodič i učitelka byli velmi přívětiví.

Pomůcky: diktafon, poznámkový blok s hrubou osnovou připravených otázek

Realizovaný rozhovor: UČITELKA

- střední pedagogická škola (humanitní směr), maturita ze speciální pedagogiky. Momentálně si dodělávám maturitu z předškolní výchovy, abych byla aprobovaná... Žádné další vzdělávání ve speciální pedagogice ani v logopedii nemám.
- celkový počet dětí ve třídě je 24, ale většinou tam bývá kolem 18 dětí od 3 do 6 let, třída není zaměřená nijak speciálně, integrované dítě (autismus), řada dětí má ale potíže s mluvením – neumí některé hlásky, jedná se zejména o předškoláky. Z předškoláků (7 dětí) chodí na logopedii dva.
- O dostatečnou logopedickou prevenci se snažím, básničky i písničky zařazuji velmi často, ale ne s důrazem na některou z hlásek. Pro menší děti je to složité a podle mě jsou ve všech básničkách i písničkách zastoupeny všechny hlásky. Často vytleskáváme slova, posloucháme různé zvuky, povídáme si – každé dítě má prostor pro vyjádření

se. Snažím se také o správný řečový vzor, opakuji po dětech správně hlásky – aby je slyšely tak, jak by měly znít.

- S rodiči menších dětí o řeči dětí nemluví, protože to ještě není nutné, řeč se může plně vyvinout. U předškoláků se s rodiči mluvit snažím, ale někdy je to běh na dlouhou trať. Například u jednoho hochy – vůbec neříká K. Maminku jsem na to upozornila, odpověděla mi že o tom ví, a že shání logopeda. Poradila jsem jí některé ambulance, ona nadšeně odcházela, ale hoch dodnes nikam nechodí a to je již 3 měsíce, co jsem měla s maminkou tento rozhovor. Vesměs mám ale s rodiči dobré zkušenosti. Každé pololetí máme schůzku s rodiči, kde máme prostor pro konzultace různého druhu. Ale pokud od nich potřebuji něco akutně, „odchytnu“ si je v šatně při příchodu nebo odchodu dětí.
- Co se týká logopedie jako takové, uvítala bych ve školce nějakou metodickou příručku, ve které bych se mohla inspirovat a nácvik správné řeči u dětí více rozvíjet.

Realizovaný rozhovor: RODIČ

- Ve školce mám dvě dcery – starší (6 let) a mladší (3 roky), starší začala chodit ve třech letech. Velmi dlouho – asi do dvou let nemluvila, poté začala používat samohlásky, vůbec jí nebylo rozumět, a tak jsme navštívili logopedii... Chodíme tam již třetím rokem a mluví už téměř dobře. Ještě jí však stále dělá problém k. Nyní chodíme na logopedii už jen jednou na 14 dní (dříve každý týden). Mám obavy, by jsem nezačaly chodit i s mladší dcerou, protože ta má tendenci opakovat nedostatky v řeči po své sestře.
- Samozřejmě často doma cvičíme úkoly od logopeda, většinou s námi cvičí i ta mladší. Od září také ta starší hraje ve školce na zobcovou flétnu, kvůli správnému dýchání. Hraje velmi ráda a doma pilně cvičí tak, až nás z toho bolí hlava.
- S učitelkami ve školce jsem spokojena, vychází mi vstříc a to, i když dceři nebylo zpočátku moc rozumět. Uvítala jsem také ten kroužek flétny.

Návrh změny: Na konci obou realizovaných rozhovorů jsem si uvědomila, že zkoumání vztahu učitelky a rodičů není nijak „světoborné“, odpověď na výzkumnou otázku z předchozích dvou rozhovorů by mohla znít jako dobrá, učitel-rodič spolu komunikují. Díky tomu, že dítě navštěvuje logopeda, spolu nemusí tolik konzultovat ohledně řeči. Hlavní výzkumná otázka by se tak mohla zařadit jako vedlejší. Odpadlo by i zkoumání rodičů a celý výzkum bych překvalifikovala. Následující změna mě napadla u rozhovoru s učitelkou o jejích metodách.

Výzkumným problémem by tedy mohly být *Metody primární logopedické prevence*.
Výzkumná otázka: Jaké jsou faktory ovlivňující používání metod primární logopedické prevence.

Použitá literatura:

- MONOGRAFIE:

Klenková, J. *Logopedie*. Praha: Grada, 2006; 228 s.; ISBN 80-247-1110-9

Gavora, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000; 207s.; ISBN: 80-85931-79-6

Dvořák, J. *Logopedický slovník*. Žďár nad Sázavou: Logopedické centrum, Edice Logopaidia Clinica, 1998. ISBN 80-902536-2-8.

Lechta, V. *Metódy a techniky logopedickej terapie, princípy ich aplikácie*. In: Lechta, V. a kol.: *Terapia narušeném komunikačnej schopnosti*. Osveta, Martin 2002.

Monatová, L. *Speciálně pedagogická diagnostika z hlediska vývoje dětí*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-86-9.

- INTERNETOVÉ ZDROJE:

Kout, P. *Metody logopedické intervence* [online]; © 2009; poslední revize 4. ledna 2011 17:18:11, [cit. 4. ledna 2011 17:18:11];

Dostupné z <http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=2116>

Tabačiková, P. *S jakými poruchami řeči chodí děti do logopedických ambulancí?* [online]; © nevedeno; poslední revize 29. října 2006 22:11:02, [cit. 4. ledna 2011 17:40:01];

Dostupné z http://www.jablko.cz/SPU/SPU/SPU_2.htm

Synek, M., Vávrová, H., Sedláčková, H. *4. Bibliografická citace*, odkaz na citaci a seznam literatury [online]; © nevedeno; poslední revize 18. listopadu 2003 21:15:50, [cit. 4. ledna 2011 16:34:07];

Dostupné z http://fph.vse.cz/att/jakpsatDP/dp_04.pdf

Elportal [online]; © nevedeno; poslední revize 4. ledna 2011 16:34:07; [cit. 3. ledna 2011 15:15:07];

Dostupné z http://is.muni.cz/elportal/estud/ff/js07/informace/materialy/pages/citace_opora.pdf

Boldiš, P. *Bibliografické citace dokumentů podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2* [online]; © nevedeno, poslední revize 28. března 2006 14:44:48; [cit. 4. ledna 2011 16:38:07];

Dostupné z <http://www.boldis.cz/citace/citace2.pdf>

Pěkně a pečlivě připravený projekt! Líbí se mi ta změna na základě již provedených rozhovorů. Trošku bych ještě zdůraznila úskalí toho, dotazovat se rodičů na jejich rodičovské kompetence (rodiče asi nejsou úplně ochotni přiznat, že na řečový rozvoj svých dětí kašlou, jakkoli to může být v mnoha případech pravda).